

Twee Hindemiths, twee aanraders

Klassiek

Amsterdam Sinfonietta en Enrico Pace (piano): do 10/12, Stedelijk Concertgebouw Leiden. Herhaling vanavond in Muziekgebouw aan 't IJ Amsterdam. Nederlands Kamerorkest en Benjamin Kobler (piano): vr 11/12, Concertgebouw Amsterdam. Nog vanavond.

Hoe groot is de kans dat je werk van Paul Hindemith in Nederland in het wild hoort? Bijna nul. Dat zowel Amsterdam Sinfonietta als het Nederlands Kamerorkest Hindemiths 'Die vier Temperamente' voor piano en strijkorkest dezer dagen uitvoert, tart daarom alle statistieken.

Erg is dat echter niet. Het als thema plus variaties opgezette pianoconcert – in 1940 als balletmuziek voor de Amerikaans-Russische choreograaf George Balanchine geschreven – ging na de première al snel een eigen leven leiden als zelfstandige concertmuziek. Om met het uit de mode raken van Hindemith weer van het podium te verdwijnen.

De modernistische muziek van de Duitse, in 1939 naar Amerika gevluchte componist wordt vaak gekenmerkt als droog, vierkant en neobarok. Maar daar was in de vurige uitvoeringen van beide orkesten niks van te merken. De vier temperamenten waarnaar de vier variaties zijn genoemd, slaan op vier menstypes: melancholisch (zwaarmoedig), sanguinisch (warmbloedig), flegmatisch (onverstoorbaar) en choleric (opvliegend).

Die karakters komen duidelijk tot uiting in de muziek. Het melancholische deel begint met een lange dia-

loog tussen de concertmeester en pianist en draait uit op een ernstig lied voor alle strijkers; sanguinisch is de daaropvolgende jazzy wals; in het flegmatische deel houden solist en strijkorkest een kalme tred; om in het slotdeel uiteindelijk los te barsten in klokgebeier.

Het valt niet mee de uitvoering van beide orkesten vergelijken: Sinfonietta en het Kamerorkest worden weliswaar beide geleid door sanguinische concertmeesters (respectie-

De temperamenten komen bij beide orkesten anders tot uiting

velijk Candida Thompson en Gordan Nikolic) en ze speelden de concerten op topniveau. Maar hun klank en aanpak was toch wezenlijk anders.

Dat lag ten eerste al aan de bezetting, die bij Sinfonietta wat kleiner was dan bij het Kamerorkest. Dat maakte dat 'Young Apollo' van Benjamin Britten lekker kon ronken en toch compact bleef klinken; dat bij hetzelfde orkest de Mahler-bewerking van Beethovens Elfde strijkkwartet in f weliswaar was uitvergroot maar toch zijn kamermuzikale kracht hield; maar dat Mahlers spannend uitgevoerde Adagietto uit de Vijfde symfonie de lobbige massa verloor ten opzichte van de originele grote strijkersbezetting.

Het Kamerorkest benutte zijn ruimere jas voor een vol klinkende Zesde van Beethoven. Hoewel ongedirigeerd, maar met een trappelende en headbangende Nikolic als baken, bewoog de 'Pastorale' zich hecht langs de flegmatisch kabbelende beekjes, choleric stormen en sanguinische boeren. Onder Nikolic klonk het onweer indrukwekkend en stravinskiaans modern. De kleine schoonheidsfoutjes in het hout hebben zich inmiddels ongetwijfeld opgelost.

Het was interessant dat de klank van Hindemith bij het Kamerorkest richting Midden-Europa boog. Pianist Benjamin Kobler en Nikolic namen de vrijheid in de motorische 'Vier Temperamente'. Kobler zette scherp gehamerde accenten neer, maar liet zijn instrument ook swingen en zingen in het slotdeel.

Bij het staand spelende Sinfonietta vond Hindemith aansluiting bij Britten en leek zijn pianoconcert soms een broertje van Aaron Copland. Hier was pianist Enrico Pace strak en licht. De nadruk lag er veel meer op de dialogen tussen Thompson, de nieuwe Israëlich-Canadese altviolist Daniel Bard (wat een speler en podiumpersoonlijkheid!) en de subtiel stuwende Pace.

Beide Hindemiths, hoe verschillend ook, zijn dus aanraders. Maar Sinfonietta speelt vanavond in het Amsterdamse Muziekgebouw aan 't IJ zijn programma met het eveneens temperamentvolle 'Concert voor piano, trompet en strijkorkest van Sjostakovitsj' met Peter Masseurs op trompet, in plaats van Hindemith.

Anthony Fiumara